

MAGYAROK FÓRUMA MŰSÁK GYERMEKE

Budakeszi „mindenes” mestere

A középosztály részére próbálok meg új stílust kitalálni

Bernáth Béla iparművész, asztalosmester 1941-ben született a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Vállaj községben. Faiparos családba született, így már gyermekkorában a „fa szerelmese” lett. Már 10 éves korában fa ládikákat készített osztálytársainak. 13 éves, amikor elkészíti az általa tervezett első konyhabútort. 1956-ban költözött Budakeszire, utána tette el a szakmunkásvizgát a Fővárosi Asztalosipari Vállalatnál. 1967-ben mestervizsgázott és kiváltotta az ipar engedélyt. 1976-tól a kanadai nagykövet rezidenciáját rendezze be. Több szabadalma ismert, pl. az audiovizuális tanári asztal és a Bernáth-féle szagatókészülék. Tíz éve állt át az iparművészetre. Gyönyörű bútorokat, játékházat készít. Tagja a Keszi-Art egyesületnek. Júniustól pedig látogatható a Bernáth Béla Életműkiállítás Budakeszin.

Életműkiállítás játékházzal

Május 25-én megnyílik a Bernáth Béla Életműkiállítás Budakeszin. Honnét jött az életműkiállítás ötlete?

– Bevallom, először egy nagyobb mértékű dologban, magánmúzeumban gondolkodtam. Polgármester asszony ezt támogatta volna is. Kaptam egy vastag dokumentumkötetet arról, milyen feltételeknek kell megfelelni egy múzeum nyitásához, fenntartásához. Mivel azokat nem tudtam volna megteremteni, ezért megállapodtunk, hogy életműkiállítást hozunk létre a házban. A május 25-ei dátum még nem biztos, lehet, hogy egy héttel eltolódik, attól függ, miként ér rá a városvezetés.

Naponta látogatható lesz a kiállítás?

– Azt szeretném, ha előzetes bejelentkezés alapján keresnének fel, és csoportos tárlatvezetést tartanék. A kiállítást pedig már a Keszi-Art egyesület keretén belül szervezem. Azt mondtam a többieknek, ne csak papíron létezzünk, hanem működünk is. Nos, működésünk egyik bizonyítéka lesz az életműkiállításom. Sőt, valószínűleg egy film is készül életművemről.

Mit gondol, a Keszi-Art eléri azt, hogy a budakeszi művészek hírneve át lépje a település határát?

– At kell hogy lépje, hiszen jól tudom, milyen nívós a helyi művészet, és a kisipar. Ilyés István szobrász barátom művészete nemcsak a település, hanem az ország határain is túljutott. Bizonyára gyerekek is felkeresik, hiszen kertjében áll egy pavilon, s benne a játékház.

– Már most felkeresnek a környékbeli óvodáktól. Jönnek csoportosan, hogy megcsodálják a játékházat. Előfordul, hogy egy ilyen látogatás után a kisgyerek ráveszi szüleit, hogy keressenek fel külön, annyira tetszik neki ez a kis mesebirtalom. Mesebirtalomról beszélt. Minden mesének van tanulsága.

– Igen, és a mesék oktatnak is. Az egyik asztalon az erdőben katonák lőnek egymásra. Ezért az állatok menekülni kénytelenek az erdőből. Ezzel játékosan azt akarom bemutatni, hogy az erőszakkal és a civilizációs vívmányok helytelen felhasználásával mennyire ártunk a környezetünknek. Meggyőződésem, hogy nagyon rossz irányba halad az emberiség a fogyasztói társadalom útján. Környezetünk elpusztítása nem is olyan sokára katasztrofális történéseket okoz. Már itt a katasztrófa előjele: szennyezett a levegő, az ivóvíz, állandó árvízveszélyben élünk, és a génkezelt élelmiszerek fenyegetik egészségünket. A talaj számos élőlény élőhelye. A talajt főleg rovarirtó szerekkel, növényvédő szerekkel, hulladékokkal, nitrogén- és fosz-

fortartalmú műtrágyákkal szennyezik. A talaj szennyezésének egyik hatása az, hogy a növények felszívják a szennyeződést, így megbetegítheti különböző szerveinket. A természeti környezetet napjainkra az ember technikai tudásával leigázta, erőit kiaknázza, kincseit értelmetlenül pusztítja. Az ipar olyan termékeket állít elő, amelyek többé-kevésbé a javunkat szolgálják. A gyártási folyamat azonban többnyire szennyezi a lev-

– A betegségem. Egyszerűen egy idő után se fizikailag, se idegileg nem bírtam a megterhelést. Ezért úgy döntöttem, abbahagyom vállalkozásomat és csak könnyebb munkákat végzek el, pl. elektronikai, fémesztergálást. A padlásomon sok nemes faanyag maradt meg, sajnáltam azokat eltűzteni, ezért 2006-ban gondoltam, hogy olyan bútorokat készítek, amelyeket a mai erősen szennyezett levegőjű világban igen könnyű tisztán

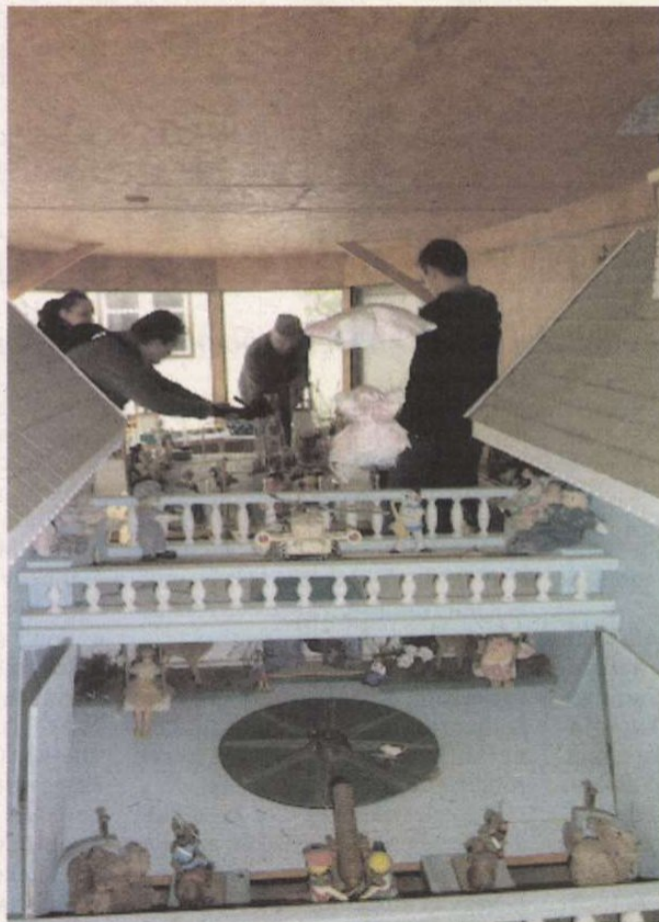

A játékházban majdnem 100 db 3-4-6-12 voltos motor működteti a maketteket, figurákat

egőt, a vizet és a talajt. Elszakadt egymástól az ember és a természet. A játékpalotában pedig bemutatom egy minitársadalom működését. Mivel gyerekeknek készítettem ezt a játékpalotát, természetesen van benne király és királyné. De nem semmittevés folyik az udvarban. Az egyik emeleten pl. tanítják a királyi pár gyermekeit. A másik emeleten pedig értékeremtő munka folyik. És nem hiányozhat a katonaság sem, mely megvédi ezt az értéket.

A játékházban elektronikus, mechanikus berendezések vannak. Az elektronikára „épült” a ház?

– Fordítva történt. Először a ház épült fel, és azt követte az elektronika bevetése. Ez problémát is okozott, az ajtókat újra kellett vágni, mert nem fért be a kocsi. A pavilont pedig direkt a játékház céljára építettem. Nekem nem volt otthon játékom, nem volt gyerekkorom sem, így 2002-ben hiányzó gyerekkoromat bepótolva elkészítettem játékházamat, amelyben majdnem 100 db.

A budakeszi játékház berendezése

3-4-6-12 voltos motor működteti az általam tervezett maketteket, figurákat. A figurák nem csupán mozognak, hiszen a macsó énekel is.

A játékháznak tehát megvan a filozófiai és a pszichés háttere. Annak pedig mi az oka, hogy míg sokáig épületasztalos volt, az utóbbi években iparművész lett és gyönyörű bútorokat készít?

tartani. Ezek a bútorok az aránylag simák, de a sokféle nemes furnér felhasználásával mégis a XVIII–XIX. század hangulatát keltik. Arra is ügyeltem, hogy a bútorok ne legyenek túlcicomázottak, giccsesek. Direkt nem zsúfoltam bele porfogó faragásokat, díszes, soklépcsős párkányokat. Ezen bútorok felületkezelése időálló, nedvességtűrő. Tudni kell, hogy a színtűnő elhelyezése, megjelenése is nyújt annyi látványt, mint ha az ajtókat betéttel látnám el és azok köré profilcéket helyeznék. Tehát pontosan 6 évvel ezelőtt visszatértem szeretett szakmámhoz, és nekiláttam megépíteni a már korábban megálmodott, új stílusú bútoraimat. Addig a szinte megállás nélküli, napi 16 órás épületasztaloság miatt kevés időm volt bútorművészettel és képzőművészettel foglalkozni. Annyi nyílászárót, ajtót, lépcsőt, konyhabútort készítettünk, hogy két segéddel együtt alig győztük csinálni. Ettől függetlenül arra gondoltam, hogy olyan formát, díszítést alakítsak ki, amely ugyan magában hordozza a szinte megkerülhetetlen korábbi stílusokat, mégis újat alkotok vele. A bútorgyártás nem olyan, mint a festészet, ahol szinte tízévente születnek új stílusok.

Mi ennek az oka?

– Talán az, hogy a bútorok legyártása bonyolult műveletek sora. Egy-egy új stílust kb. 100 évente tudnak kitalálni a bútortervezők közösen a szakemberekkel. Forradalmian új stílust a XIX. században született biedermeier keretén belül Thonet gőzben hajlított bútorai jelentettek. Erre szabadalmat kapott, és az egész világon megkedvelték. Neki nem voltak tervezői, ő maga hozta létre bútorait. Én sem dolgozom külön tervezőkkel. Ő sem tudta teljesen kizárni az előző stílusokat, mivel székeinek, asztalainak 4 lába és felső lapjai vannak. A gyártási technológia az, ami egyedi volt. Én pedig mindig arra törekedtem, hogy semmit se koppintsak le másokról. Bútorrestaurátor sem lennék, mert az nem alkotói munka.

A játékházon kívül tehát a kiállítás többi anyagát a bútorok jelentik. – Igen, azok, melyek a volt műhelyemben találhatóak. Itt nem csak bútorok vannak, hanem életemet meghatározó kitüntetések, emlékek is láthatók.

A bútorokon látható kis figurák is az ön művei?

– Részben. Az órák mindenképpen, és a kis zenélő bábok, lovak, kocsik is kezem művei. Szinte az összes bútorba beleépítettem a mechanikát, elektronikát. Az egyikben fénylenek a kristályok, a másikba beépítettem egy MP3-as lejátszót. A kis színpitező asztal felett is ott ketyeg az óra.

Talán, hogy a hölgyet figyelmeztesse mennyi ideje van cicomázni magát?

– Figyelmességről van szó, minden cinizmus nélkül. A játékház tisztelet a gyerekek előtt, ez az asztal pedig az asszonyok előtt. Be kell vallanom, hogy a Kádár-rendszerben bírósági szakértő voltam. No nem a bűnügyeknél, hanem az ipart érintő esetekben. Történt, hogy egy iparos pocskék munkát végzett, de felvette azért a pénzt. A megrendelő pedig beperelte. Úgy írtam meg a fogalmazványomat: az állampolgár fáradtan hazajön a munkából, leül és szeretné nézni a szép bútorait. Az a célja, hogy valami kellemeset lásson, viszont amit az illető iparos készített, az minden, de nem szép.

Csak azok jönnek a hajdani segédekhez, akik hirtelen meggazdagodtak a privatizáció idején

Az itt látható bútorok tehát még nem szerepeltek kiállításon?

– Így együtt még nem, de a felújított városháza megnyitóján néhány bútoromat kiállították. A középosztály részére próbálok meg új stílust kitalálni. Ki tudja: lehet, hogy az új stílus hamarabb kialakul mint a középosztály? A felső réteg pedig – általában – nem értékes dolgokat vásárol. Az is a célom, hogy bemutatassam, nem kell attól félni, hogy szép dolgokat vásároljunk, rendeljünk meg a mesterektől. Előbb azt mondtam, hogy a középosztály hiányzik, de nagyon örülnék neki, ha eljönne az a korszak, amikor a munkásember is meg tud rendelni értékes bútorokat. Nem sírom én vissza a Kádár-rendszer, de akkor a munkás is jött mint megrendelő: „Béla, kéne egy lépcső”. Most már csak azok jönnek a hajdani segédekhez, akik hirtelen meggazdagodtak a privatizáció idején.

Nem lenne problémás, ha a munkás a lakótelepre az ön által készített bútorokat vinné be?

– Olyan helyekre ezek valóban nem valók. Oda el tudom képzelni a natúr stílust, a simább felületű bútorokat. Panellakást is be lehet ízlésesen rendezni, nemrég ezt tettük egy amerikai férfi kérésére. Arra törekedtünk, hogy a bútorok szépek, egyszerűek, és használhatók legyenek. Tehát ne legyenek olyan muzeális tárgyak, melyekre csak félve ül le az ember.

A csőbútor elterjedése az asztalosmesterség bútorkészítési egyeduralmát nem ingatta meg? Napjainkban pedig a fém mellé nyomult a műanyag is.

– Az természetes, hogy ízlésromboló hatással járt, amellett, hogy az asztalosoknak kevesebb lett a megrendelője. A széria-gyártás, az olcsó kivitelezés sajnos rossz hatással járt.

Bernáth úrért eljött a nagy fekete autó

A falon olvasok egy meghívót, idézem: „Kanada nemzeti ünnepe alkalmából Kanada nagykövete és Mrs. Theodore J. Arcand tisztelettel meghívja Bernáth Béla urat és feleségét 1983. június 30-án, csütörtökön 6–8 óráig tartandó fogadásra.” Milyen kapcsolata volt Kanadával?

– Kanadával semmilyen. Azt előre bocsátom, hogy addigra már szorgalmamnak köszönhetően jó hírnévre tettem szert. Az 1970-es évek végén egyszer csak megjelent a házam előtt egy irlgalmatlan nagy fekete autó. A nagykövet úr sofőrje alig fért be a kertkapun. Nem tudom pontosan mi villant át az agyamon, de eléggé ideges voltam. A fekete autókön korábban a belügy

verőlegényei érkeztek, a filmekben pedig a maffiózók. Láttam a különleges rendszámot, de az sem nyugtatott meg. A sofőr bemutatkozott és megkért, ha tehetem, most azonnal üljek be mellé, mert a nagykövet úr szeretne velem beszélni. A napokban érkezett Magyarországra és át szeretné rendezni a rezidenciáját. Az sem baj, ha munkásruhában jövök. A tiszteletet megad-

A Bernáth-féle tükrösszekrény

va átöltöztem. Beültem a hatalmas autóbába, de a sofőr véletlenül, vagy élvezve a több száz lóerő hatását, kissé meglökte a gázpedált, és a rossz kavicsos úton a kerék feldobott egy kisebb követ úgy, hogy az emeleti szobám ablaka betört. Ezt viszont csak akkor vettük észre, mikor visszahozott. A követségen a nagykövet úrral megismerkedve átmentünk a rezidenciára. Ez egy hatalmas épület volt, nagy társalgóval és sok szobával. Csatlakozott hozzánk a nagykövet felesége és a tolmács. Ők már kész elképzeléssel rendelkeztek, de annyit megengedtek, ha másítani szeretnék, azt rajzoljam majd le nekik. Fényképezni nem volt szabad, hiszen egy másik állam területéről van szó. Természetesen igent mondtam a felkérésre, pedig akkor tele voltam munkával. Minden valószínűség szerint az alkotói vágy arra ösztökélt, hogy az eddig elért csúcspot túllépjem. Szóval, hazatérve rögtön megmondtam segédeknek: fiúk, úgyis építkezni akartok, most lehet pénzt keresni. A követségi munkát úgy terveztem meg, hogy minden egyes bútoradarabról több elképzeléssel teletűzdelt rajzot készítettem. Mindig is szerettem rajzolni, és újdonságokon törni a fejemet. A követ úrnak igen tetszett a többféle elképzelés. Mindent szóban megrendeltek. Ami érdekes volt, hogy nem adtak előleget, lehet, náluk nem szokás. Én pedig nem kértem. Akkor volt az építkezések korszaka, így nem volt egyszerű az anyagbeszerzés. Elég gyorsan elkészültünk az első munkával, a 2 db paliszander fából készült asztallal. A nagy meglepődés további munkát hozott más követségektől is. Ezért is hívott meg a nagykövet úr több fogadásra.

Lépjünk vissza az időben, kérem beszéljen gyerekkoráról.

– Ami – amint mondtam – sajnos nem volt nekem. 1941-ben, a háború közepén születtem Vállaj községben. Családunk hatodik gyermekeként Aporligeten éltem 14 éves koromig, ahol születtem még egy öcsém, így lettünk nagycsalád, négy lány és három fiú.

13 évesen elkészítettem az első saját magam által tervezett konyhabútort

1945 után meg lehetett élni a lovas kocsik gyártásából?

– Egyre nehezebben. Ezért apám átállt a bútorkészítésre és üvegezésre. Engem sosem érdekeltek a lovas kocsik, mintha megéreztem volna, hogy véget ért az a korszak. Már 8-10 éves koromban egészen könnyű, fogantyús ládikát készítettem iskola-társaimnak. Az így összeszedett 5-10 forintokból aztán egy remek cipőt vettem magamnak. Sajnálom, hogy nem tettem emlékebe, mert nem ártana összehasonlítani a mai műanyag vacokkal. Telt-múlt az idő, és 13 évesen elkészítettem az első saját magam által tervezett konyhabútort. Édesapám nem szólt bele, még azt is megengedte, hogy a szabásjegyzék nélkül vigyem végig a famunkát. Azt lemázoltam fehér és almazöld színekre, majd beüvegeztem.

Mázolni is tudott?

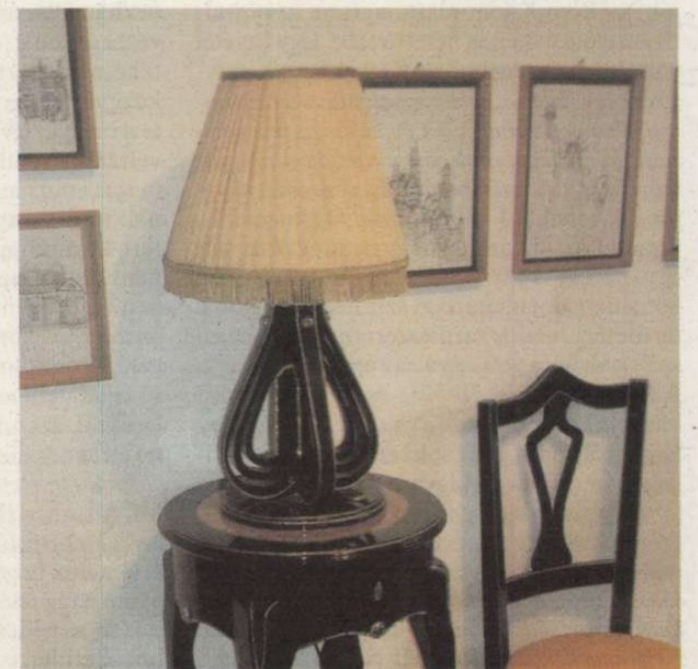
– Azt apám egyik vadásztársától tanultam meg. Ő festő és mázólmester volt, és mindig mondta apámnak, te Pista, ez a gyerek minden szakmára alkalmas. Miután kellő jártasságot szer-

eztem az üvegvágás területén, már bele merem kezdeni a nagy táblák vágásába is. Bizonyára nem szép dolog, de alig vártam, hogy az iskolában kitorjón egy-egy ablaküveg, hogy hazamehessek beüvegezni. Ezeket a pénzeket apám nem vette el tőlem, ő mindenkinek segített, nem volt kapzsi. Ezt a tulajdonságát biztos örököltem. Rengeteget dolgoztam társadalmi munkában, ezt sok oklevél bizonyítja. Szerintem akkor működik jól egy közösség, ha mindenki segít a másikon, s azt teszi, amihez ért. A segítségem díja a megbecsülés, a szeretet, a tisztelet. Érdekes, hogy szakmám aktív gyakorlásáig nem nagyon érdekelt az élő fa. Nem bántottam én, de nem is simogattam meg. Miért tettem volna, hiszen nem láttam belső szerkezetét, kéreg alatti színét, rajzolatát, és nem éreztem közvetlen illatát. Sőt egy alkalommal meg is riadtam az élő fák sokaságától, amikor egy vadászattal alkalmával eltévedtem az erdőben. Játszani nem volt soha időm, de nem bántam meg, hogy abban a korban éltem, mert csak az érdekelt, hogy valami maradandót alkossak. 1956 tavaszán apám érezte, hogy a falu igen kevés jövőt ad nekünk, ezért úgy döntött, Budakeszire költözzünk. Erre viszont csak a forradalmi események után került sor. Két évbe telt, amíg beilleszkedtünk és felújítottuk a lakást. Ezért csak 16 évesen tudtam elkezdni a szakmunkásképző iskolát a Fővárosi Asztalosipari Vállalatnál. Itt megismerkedhettem az akkori legkorszerűbb termelő gépekkel, és már fél év múlva tanácsokat kértem tőlem a szakmunkások egy része. Nagyon sokat dolgoztunk fiatalon is, hiszen ez az a korszak, amikor szinte ontotta a panellakásokat az építőipar. Nagyon sok nyílászárót és beépített bútort készítettünk, s ezt, bevallom, meg is utáltam. S ekkor bevittek 24 hónapra katonának.

A katonaság ideje alatt elkészíthettük a debreceni nagytemplom makettjét

Ott is faraghatott?

– Sőt! A honvédség lapjában megjelent egy cikk, amelyben leírják, hogy a katonaságnál barkács-szakkört vezettem. Idézek a lapból: „Bernáth Béla honvéd nagy tapasztalattal rendelkezik a fa megmunkálás területén, és a szakkör tagjai azok a honvédek, akik nagyobb kézügyességgel rendelkeznek.” A cikk szerint egy díszes asztali lámpát készítettünk el. Amire büszke vagyok, hogy a katonaság ideje alatt elkészíthettük a debreceni nagytemplom makettjét. Leszerelés után egy évig dolgoztam a Váci utcában, majd 1967-ben mestervizsgáztam és kiváltottam az ipar-engedélyt. Azóta nagyon sokat dolgoztam segédekkel és egyedül is. A '80-as évek közepétől már lakberendezéssel is foglalkoztam. A környéken én tartottam rendben az általános iskolák és a gimnázium famunkáit is. Itt olyan újításokat vezettem be a padok és iskolai táblák javítására, melyek rengeteg pénzt megtakarítottak részükre. Büszke vagyok arra, hogy később szabadalmat kaptam egy olyan oktatási asztalra, amely akkor nagy reményeket ígért az iskolák számára. Ez volt az audiovizuális tanári asztal. Sajnos anyagi okok miatt csak kb. 70 db-ot készíthettünk el. Igaz, egyet kért az UNESCO is, amit diófunerózával készítettünk. Volt benne elektronika által vezérelt liftecske az írásvitető kiemelésére, mechanikusan kiemelkedő asztalka az automata diavetítő részére, amit egy szalagos, nagy méretű magnetofon vezérelt. Hatalmas sikerem lett hirtelen. De én megtiltottam a nagy dicséreteket, ezért sokan mondták, hogy túl szerény vagyok. Nem értették, hogy egy ilyen univerzális mester mint én, miért nem kér többet a munkájáért. Azt is mondták, hogy nyugaton nagyon hamar megtollasodnék. Bevallom, csábítottak is az akkori NSZK-ba, és az USA-ba. Feleségem viszont nem akart menni, és én engedtem kívánságának. Jól felszerelt műhelyem volt, de hiába, a sok munka megtette negatív hatását, megbetegedtem. De míg felépültem készítettem egy nokedliszagatót. Ezt is levédtettem, és reklámként beküldtem az MTV-be Kudlik Júlia főzőcské és műsorába. És valóban be is jelentették az egyik adásban, hogy most egy új készüléket fognak kipróbálni, a Bernáth-féle szagató készüléket. Így lett a feleségemnek egy ideig jó vállalkozása.

Asztali lámpa kristályokkal

Mi a hitvallása?

– Lehet bármilyen szakmád, ha azt magas szinten műveled, és maradandót alkotsz, akkor el kell jönnie annak az időnek, amikor azt megbecsülik. Azt tanácsolom a fiataloknak, olyan szakmát válasszanak, mely zömmel manuálisan és egyedi elgondolás szerint művelhető. Ugyanis ez már fél művészet.

FIGYELEK

A turul üzenete

Valahol a régi kacatok között talán még megtalálom egyszer a nagymama foszladozó díszpárnáját, rajta a felírral: „Turulmadár, szállj! Sehol meg ne állj! Vidd el a mi üzenetünk: lesz még magyar nyár!” Az ötvenes években a nagy nappaljának díványát díszítette a párna (nem kis bátorság kellett ehhez), későbbi sorsáról nem tudok. Gyermekként nem is foglalkoztatott igazán, amikor pedig már kapcsolóltam, nem volt itől megkérdeznem: hová szállt a mi turulmadarunk? Mikor jön el a mi nyárunk?...

A fővárosi Hegyvidék, a XII. kerület turulmadara már biztosan eljött, visszajött, pontosabban marad a helyén, az Istenhegyi út, Böszörményi út sarkán, a zajos budai téren, ahová megálmodói helyezték még 2005 októberében. A Kúria legfrissebb határozata végképp pontot tett a szobormadár-viták végére. A magyar eredetmonda mitológikus alakja végre békében megpihenhet a nemzet székesfővárosában, elsöpörve a lebontás gyalázatos szándékát.

A turul visszaszállt.

Megérkezett.

Hét éven keresztül folytatott aljas és arcátlan kampányt a neoliberais fővárosvezetés a magyarság szobra ellen. Hogyan van ez?! Demszky Gábor főpolgármester és nyálas csapata minden létező fórumot fellármázott, megkeresett, hogy lebontassa, nevetségessé tegye, irrelevantá minősítse a magyarság ősi ereklyéjét. Hol máshol – Magyarországon. Ábrázat kell ehhez. Féktelen igyekezetük szervesen, kéjjel illeszkedett az úgynevezett szabad demokraták zsigeri nemzetellenességébe. Nem először. (Hogyan is mondta a Budapestre bevonuló Horthy Miklós 1919-ben a Gellért Szálló előtt? „Ez a város megtagadta ezeréves múltját...”) Demszkyéket is ezért találták ki, ezért jöttek, ezért küldték őket... Csak a markáns kormányváltás rebenthetette szét a fészkekrablókat. Zavarta a „világpolgárokat” az ősi magyar jelkép? Hogyne zavarta volna! Hiszen a szent madár, csőrében karddal, a nemzet összetartozását, önálló identitását hirdeti: „Lesz még magyar nyár!” A turul üzenete. És ez nagy baj a bomlasztásra szövetkezett Demszkykre nézve. Az egyesség, az összekapaszkodó haza megnehezíti a bomlasztást, a szétforgácsolást. Így nehéz igazán uszítani, nemzetet felszalámozni. Nagy fejfájás ez odaát... Remény nekünk.

Talibán